Miðvikan

Óli Jacobsen
olijacobsen@post.olivant.fo

Hvør var hetjan John á Bakkanum?

Í seinastu Miðviku høvdu eina frásøgn um, tá ið Queen Victoria fór á land í Meðalandsbuktini í 1931. Men hvør var John?

Øll manningin á Queen Victoria varð bjargað, og tann stóra hetjan í hesum sambandi var John Johannesen, John á Bakkanum, úr Vestmanna.

Hann bjargaði beinleiðis trimum monnum frá tí vissa deyða, og hann hevði í hvussu er ein stóran – kanska ein avgerandi - leiklut í, at restin av manningini varð bjargað. Men sjálvur fekk hann deyðamein av hesi hending og doyði tvey ár seinni.

Tað hevur verið roynt at fáa meira at vita um John. Men tað hevur ikki verið lætt. Fyri tað fyrsta doyði hann so skjótt. Hann var ógiftur, og hevði tí ongar beinleiðis eftirkomarar, sum kunnu spyrjast. Hetta er eisini so langt síðani, at tey flestu, sum kendu John eru deyð.

Men tað finst tó ein sjófartsbók hjá John í ættini. Her sæst, at hann tann 22. juni 1925 mynstraði á Seyðisfirði við Storholmen. Navnið sigur, at hetta helst er eitt norskt skip. Hildið verður, at teir hava verið á sildaveiðu.

John tykist ikki at hava fingið nakran almennan heiður, hóast nokk so nógvir føroyingar hava til dømis fingið Carnegie-heiðurmerkið, sum verður latið fyri bjargingaravrik. Hansara avrik tykist ikki heldur at hava verið nevnt í bløðunum, har hendingin sum so er umrødd. Á landsskjalasavninum er nakað tilfar um Queen Victoriu, men einki serstakt um John.

Her kann í fyrsta umfari ikki gerast annað enn at lýsa hansara ætt og ættarsøgu. Keldurnar eru Jákup í Gerðinum, ættaður úr Vestmanna, og Føroya Siglingarsøga.

Foreldrini hjá John vóru Hanne Pauline Margrethe f. Michelsen (1871-1946) og Johannes Johannesen, seinni Vørmadal, (1877-1959), bæði úr Vestmanna.

John var næstelstur av systkjunum. Eldri var Malvina Jacobine Olvine Sophie (1897-1968), vanliga kallað Malla.

Hon giftist til Havnar við Óla Arge, Bil Óla, og vóru tey foreldur til millum onnur til Niels Juel Arge. Einkjan eftir Niels Juel, Petra, greiðir frá, at Malla ofta tók til syndarligu lagnuna hjá beiggjanum.

Næstur John var Johannes Martin Johan Hjalmar Ivan (1902-1981), vanliga kallaður Jóhannes á Bakkanum ella sjaførurin, tí hann koyrdi lastbil, vist fyrsta lastbil í Vestmanna. Hann varð giftur við Mariu Elisabeth f. Simonsen (1912-1977.) Hon var ættað úr Sørvági og varð vanliga kallað Sørvágs Maria.

Fjórði í røðini var Karl Arne Fredag, kallaður Arne (1904-1969). Hann var ógiftur.

Fimta av systkjunum var Johan Jacob Faber Vørmadal (1906-1993), róptur Johan.

Yngstur var Ernst Johan Sophus (1912-1977.)

Abbin fórst á sjónum

Pápi John, Johannes, skuldi føra Borghild, sum Ólavur á Heygum keypti úr Hull í 1901. Jóannes var eftir henni, men fyrsta ella annan túrin undir Føroyum varð Borghild ásigld av Suðuroynni á Norðhavinum.

Borghild fekk so stóran skaða, at hon sakk beinanvegin. Pápi skiparan, sum eisini æt Johannes, beiggi skiparan Johan, og Jákup Jacobsen úr Kollafirði druknaðu.

Sagt verður í Dimmalætting, at skiparin royndi tað hann kundi at bjarga hinum og eisini pápanum. Men »denne havde sikkert tabt bevidstheden og var ikke til at løsrive fra storriggen paa Borghild, til hvilken han havde klamret sig.«

Beiggjarnir hjá John á Bakkanum f.v. Johannes, Johan og Arne

Keypti skip

Johannes Vørmadal keypti Portland í 1937 úr Grimsby og gav skipinum navnið Realist. Tað varð brúktur til snurriváðveiðu í Norðsjónum.

Í 1940 varð Realist latin til eitt partafelag hjá synum hansara Arne, Johan og Ernst saman við svági teirra Óla Arge, sum var reiðari á skipinum.

Johannes førdi Realist til 1941, tá ið sonur hansara Johan loysti hann av og førdi bátin fram til 1948. Tá varð báturin seldur til Einar Waag og aðrar, og hann gjørdist seinni til Føroya Bjór. Undir krígnum sigldu teir við fiski til Onglands.

Jóannes legðist uppi, táið hann fór av Realist. Men so leingi hann orkaði, róði hann út og arbeiddi á landi.

Johan tók skiparaprógv veturin 1940/41. Hann fór fyrstu ferð til skips við einum norskum sildabáti, sum pápi hansara førdi. Síðan var hann við Mariu, Havfrúnni, Emanuel og í 1936 við hvalabátinum Falki.

Eftir kríggið sigldi hann við ymiskum skipum og trolarum, men starvaðist síðani í mong ár sum havnarumsjónarmaður í Vestmanna.

Um svágin Óla Arge kann sigast, at hann var sonur Óla Arge, sum var framúr grótmaður, og sum hevur gjørt fleiri minnisvarðar yvir farnar sjómenn bæði í Íslandi og Føroyum.

Yngri Óli Arge, kendur sum Bil-Óli, fór til skips nýkonfirmeraður við tí fyrsta Smirli. Í 1926 fekk hann sær koyrikort og bil. Í 1930 fekk hann sær kiosk, og í 1936 var hann ein av partaeigarunum í felag, sum fór at reka hvalaveiðu. Av nýhugsanum kann nevnast, at hann eina tíð hevði almenna baðstovu. Hann var ein virkin maður, og hansara eftirkomarar hava eisini sett síni spor í Føroyum.

Meira um Queen Victoria

Um forlissið av Queen Victoria er okkurt at finna á landsskjalasavninum. Millum annað finst eitt yvirlit yvir tað, sum varð bjargað av skipinum.

Tað kann vera áhugavert at endurgeva listan:

2 Storsejl, 2 Mesansejl, 2 Stagfokker, 1 Stormklyver. 1 Femdugsklyver, 1 Syvdugsklyver, 1 Storbom, 1 Storgaffel, 1 Mesangaffel, 1 Pikfald til Storsejlet, 1 Klofald til Storsejlet, 1 Storskøde, 1 Pikfald til Mesanen, 5 Pikfaldsblokke til Storsejlet, 1 Klofaldsblok til Storsejlet, 2 Stødtaljeblokke, 1 Storskødsblok, 2 Pikfaldsblokke til Mesanen, 2 Klofaldsblokke til do., 1 Stødtalje, ca. 25 Favne 1½" Manila, ca. 24 Favne 3½" Manilla, 1 Storbaad, 1 Ks. Krudt 5 Kg, 3 Tdr amerikank Saltkød, 5 Ks. Kiks 25 Kg, 4 Sk Flormel á 65 kg, 1 Sk. Rugmel á 50 kg, 150 kg margarine, 15 kg br. Kaffe, 24 stk 2½ lbs Snører, 12 stk Teinasnøre, 15 Stk Fiskelodder, 20 Stk. 14" Lampeglas, 15 stk. 10" Lampeglas, 2 Bøsser, dobbelte Bagladere Kal. 16, 1 do. Kal 12, ca. 25 kg Hagl, 1 Kompas, 1 Gryde, 1 grønt Sidelys, 5 Tdr Raaolie, 1 Td. Smøreolie.

Hetta er nokk so áhugavert. Ikki minst at síggja alla seglútgerðina, sum var tá. Hetta var vist alt selt á uppboði. Tað sum kom inn, varð brúkt til at gjalda útreiðslurnar av fólkinum. Tað komu inn kr. 1.308. Umframt varð vrakið selt fyri kr. 600.

Flutningurin heim kostaði tilsamans kr. 1.234. Av hesum vóru kr. 579,64 fyri ferðaseðlar við Botniu. Kr. 300 kostaði flutningurin til Reykjavíkar.

Framhald á síðu 16, 21 og 22

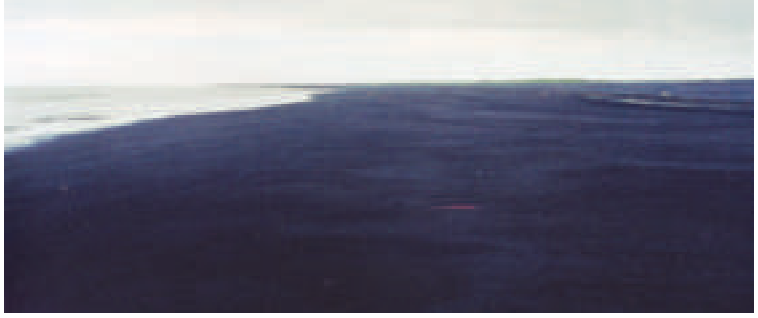

Meðalandssandurin sær hugnaligur út í góðum veðri. Men hann kann vera sera lumpisligur